

Gleznotāju centieni nostiprināt savas pozīcijas nacionālās identitātes konstruēšanā mākslas laukā

Signe Grūbe

*Rīgas Stradiņa universitāte,
doktora studiju programma "Socioloģija", Latvija*

Ievads. Mākslinieki konstruē nacionālās identitātes pastāvēšanas specifiku, kura var konkurēt ar nacionālās identitātes zinātnisko, ideoloģisko, politisko u. c. uztveri. Aktīvi meklējot un palielinot kultūras un sociālo kapitālu, aktori (gleznotāji) cenšas nostiprināt savas pozīcijas nacionālās identitātes uzturēšanā vizuālās mākslas laukā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir noteikt, vai gleznotāji cenšas nostiprināt savas pozīcijas nacionālās identitātes konstruēšanā mākslas laukā, radot atšķirīgu nacionālās identitātes redzējumu. Lai sasniegtu šo mērķi, darbā izmantoti dati no 28 intervijām ar latviešu gleznotājiem.

Pētot gleznotāju pozīciju mākslas laukā, lai noteiktu viņu līdzdalību nacionālās identitātes konstruēšanā, izmantota P. Burdjē attiecību pētniecības pieeja. P. Burdjē sociālo dzīvi identificē nevis caur substanci, bet caur savstarpējām attiecībām, kas ir neredzamas attiecības, jo tiek aizēnotas ar ikdienas pieredzēm un darbībām. P. Burdjē pēta likumus, kas māksliniecišķos paradumus identificē mākslas laukā, pierādot, ka mākslinieki tic, ka viņi neseko noteiktiem likumiem un ka viņi nav mehāniski pakalpojuma sniedzēji, jo redz sevi kā robežu pārkāpējus un kā tikai sev zināmu likumu veidotājus. P. Burdjē norāda, ka jāpārtrauc apjūsmošanas diskurss, kurā mākslinieks pozicionēts kā neatkarīgs mākslas lauka dalībnieks.

Mākslas lauka autonomiju var pētīt, ņemot par pamatu gleznotāja uzskatus par ekonomiskā un simboliskā kapitāla savstarpējām attiecībām un ievērojot apkārtējā lauka ietekmi uz mākslas lauka dinamiku. Lauku teorija ļauj atšķirīgi traktēt mākslinieku veikumu no socioloģijas skatpunkta. *Habitus* vai darbošanās māka sociālajos laukos pieļauj dažādu kapitālu (ekonomiskā, sociālā, kultūras, simboliskā, politiskā) uzkrāšanu, kombinēšanu un izmantošanu izdevīgāku sociālo pozīciju iegūšanai un piešķir dzīvei "pabeigtu formu" ar kultūras un mākslas līdzekļiem.

Secinājumi. Gleznotāji, uzkrājot simbolisko kapitālu, var noteikt nacionālās mākslas attīstības pamatvirzienus. Darbā gūts apliecinājums tam, ka spēcīgs gleznotāju *habitus* nosaka latviešu nacionālās mākslas saturu un formu, tātad pozīcija mākslas laukā ir tieši saistīta ar nacionālās identitātes konstruēšanu.